

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Cyperská republika

Všeobecné informácie o krajine

Základné údaje

Názov štátu:	Cyperská republika (CY)
Rozloha:	9 251 km ² - z toho 58,38% územia ostrova pod kontrolou vlády CY; 3 355 km ² zaberá územie severnej časti ostrova, tzv. „SCTR“
Počet obyvateľov:	885 000 (december 2008) okrem obyvateľov na severe ostrova (cca do 300,000), počet cudzincov: 110 000
Hlavné mesto:	Nikózia - Nicosia (angl.), Lefkosia (grécky) Lefkoşa (turecky), 283 120 obyvateľov
Územno-správne oblasti:	<u>6 hlavných správnych oblastí</u> : Nikózia, Larnaka, Limassol, Pafos, Famagusta a Kyrenia (v prípade oblastí Famagusty a Kyrenie, ktorých mestá ležia na severe Cypru, dochádza súčasne k administratívne výkonu v G/C aj v T/C časti ostrova)
Hustota obyvateľstva v CY:	95 obyvateľov/ km ² (2009)
HDP na obyvateľa:	21 565 EUR (2010) oproti 21 099 EUR(rok 2009)
Ročný rast HDP:	-1,7% (2010)
Podiel na tvorbe HDP (2010):	služby 81,3 % priemysel 16,1 %, poľnohospodárstvo 2,6 %,

Nezamestnanosť:	7.4 % (celková miera k júnu 2011)
Mena:	Euro (EUR);
Inflácia:	vo výške 3.3% (jún 2011)
Národnostné zloženie:	grécki Cyperčania (85,1%), tureckí Cyperčania (11,7%), ostatní cudzinci s trvalým pobytom na Cypre (3,2%)
Náboženstvo:	grécke pravoslávne - ortodoxné (78%), islamské/moslimské (18%), ostatné (arménske, maronitské a rímsko-katolícke) (4%)
Úradný jazyk:	novogrécky a turecký (bez problémov je možné sa dohovoriť v anglickom jazyku)
Štátny sviatok:	1. október - Deň nezávislosti Cypru (T/C komunita oslavuje 15. november - Deň nezávislosti tzv. „Severocyperskej tureckej republiky – SCTR“)
Vznik štátu:	1. október 1960
Štátne zriadenie:	Republika s prezidentským systémom vládnutia
Hlava štátu:	Demitris Christofias od 28. februára 2008 na 5-ročné obdobie (víťaz II. kola prezidentských volieb). Ďalšie prezidentské voľby sa uskutočnia vo februári 2013.
Výkonná moc:	Prezident (vykonáva súčasne <u>funkciu predsedu vlády</u>) a 11-členná vláda (Rada ministrov), ktorú menuje prezident (ostatné menovanie vlády sa uskutočnilo 28. februára 2008 po prezidentských voľbách, kedy automaticky dochádza aj k zmene predsedu Rady ministrov Cyperskej republiky). K čiastočným zmenám na vládnych postoch prišlo v dôsledku odchodu strany EDEK z vládnej koalície a naposledy v dôsledku výbuchov na námornej základni Zigi v auguste 2011.
Predseda vlády:	funkciu predsedu Rady ministrov vykonáva prezident Demetris Christofias (od 28. februára 2008 na 5-ročné obdobie)
Minister zahraničných vecí:	Erato Kozakou - Marcoullis (od 5. augusta 2011)
Zákonodarný orgán:	jednokomorový parlament, <u>56-členná Poslanecká snemovňa</u> – The House of Representatives, ktorej poslanci sú volení na 5-ročné funkčné obdobie (pričom traja poslanci národnostných a náboženských skupín sú bez hlasovacieho práva)
Ostatné parlamentné voľby:	22. mája 2011 (predtým 21. mája 2006)
Predseda Poslaneckej snemovne:	Iannakis Omirou (zvolený 2. júna 2011, 28 hlasmi) (Sociálnodemokratická strana – EDEK)
Predseda Zahraničného výboru a výboru v pre otázky EÚ:	Mr. Georgios Tasou
Hlavné politické strany:	
- vládne strany:	Pokroková strana pracujúceho ľudu (AKEL) – 19 kresiel
- opozičné strany:	Demokratické zhromaždenie (DISY) - 20 kresiel Demokratická strana (DIKO) - 9 kresiel Hnutie sociálnych demokratov (EDEK)- 5 kresiel Európska strana (EVROKO) - 2 kreslá Cyperská strana zelených (CGP) - 1 kreslo

Charakteristika politického systému

Cyperská republika je republikou s prezidentským systémom vlády. Podľa Ústavy z roku 1960 **výkonná moc v krajine patrí prezidentovi**, ktorý ju zabezpečuje prostredníctvom ním menovanej Rady ministrov a tvorí ju **11-členný vládny kabinet**. Prezident sa volí na 5-ročné obdobie (ostatné prezidentské voľby sa konali 28. februára 2008). Parlamentné voľby nemajú priamy vplyv na zloženie vlády, ale sú do značnej miery indikátorom rozloženia síl na politickej scéne. Ostatné parlamentné voľby sa konali 22. mája 2011.

V cyperskom prezidentskom systéme v súlade s Ústavou patrí plne do právomoci prezidenta vymenovať členov vlády, ktorej zároveň predsedá a de facto vykonáva aj funkciu premiéra krajiny (predsedu Rady ministrov). V prezidentskom systéme sa nová vláda neuchádza o dôveru parlamentu a jej členovia sa ujímajú funkcií k určenému dátumu, spravidla v niekoľkých dňoch po voľbách. V rámci tohto systému sú pohyby v 11-člennom vládnom kabinete tradične minimálne.

Právomoc prezidenta a predsedu Rady ministrov D. Christofiasa je do istej miery limitovaná faktorom politických záväzkov voči politickým stranám, ktoré ho podporili vo voľbách, čo má logicky priamy vplyv na zloženie vládneho kabinetu.

V parlamente, ktorý najdôležitejšiu úlohu zohráva pri prijímaní štátneho rozpočtu, sa v zásade polarizujú sily, podporujúce politiku prezidenta a sily jej oponujúce. G/C časť cyperského parlamentu, resp. Snemovňa reprezentantov (House of Representatives) je tvorená 56-timi poslancami a tromi zástupcami etnických a náboženských skupín (bez hlasovacieho práva) v CY (Arméni, Maroniti a rímsko-katolíci). Podľa Ústavy CY je v 80-člennom cyperskom parlamente vyčlenených ďalších 24 miest pre poslancov T/C komunity, ktoré sa majú obsadiť po vyriešení cyperskej otázky v zjednotenom ostrove. V ostatných voľbách mohli tureckí Cyperčania po prvýkrát voliť spolu s grécko-cyperskými voličmi poslancov do grécko-cyperskej časti parlamentu a túto možnosť mali aj v prezidentských voľbách. Volebné právo sa vzťahuje na tureckých Cyperčanov žijúcich, resp. s trvalým pobytom na území kontrolovanom vládou CY.

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Cyprus má fungujúcu trhovú ekonomiku s dostatočným stupňom makroekonomickej stability na vytvorenie konkurenčného tlaku v rámci EÚ. Cyperská ekonomika dosiahla úspešné ekonomické výsledky, vďaka čomu je klasifikovaná Svetovou bankou ako vysokoizisková. Cyperská republika je hospodársky vyspelým štátom a **za rok 2010 s HDP v objeme 21 565 € na obyvateľa**.

Ekonomický benefit Cypru bol dosiahnutý aj vďaka úzkej spolupráci verejného sektora a sociálnych partnerov. Od začiatku osemdesiatych rokov sa Cyprus stal centrom turistiky a služieb, ale i medzinárodného obchodu vďaka „offshore“ spoločnostiam. Cyprus zaznamenal **v roku 2010 mierny hospodársky rast 0,9%, pričom ešte v roku 2009 to bol hospodársky pokles -1,7 %** (oproti 3,6 % v roku 2008). Po recesii v roku 2009 teda došlo v roku 2010 k miernemu rastu HDP o 0,9%. Oživenie je však veľmi krehké a vnútorná spotreba a investície sú naďalej na nízkej úrovni. Rast HDP v roku 2010 bol dosiahnutý hlavne rastom exportu. Výhľad vývoja ekonomiky je naďalej veľmi úzko naviazaný na vývoj v Grécku, V. Británii a tiež v Ruskej federácii. K septembru 2011 odhadoval Štatistický úrad MF CY pokles HDP na úrovni -0.6%.

Nezamestnanosť má rastúcu tendenciu keď dosiahla v roku 2011 k októbru 7.4%, v roku 2010 to bolo 6,4% a **v roku 2009 len 4,3 %** pracovnej sily. Podľa štatistických údajov na Cypre oficiálne pracuje cca. 110 000 cudzincov, tvoriaci značnú časť pracovnej sily.

Inflácia meraná indexom spotrebiteľských cien (CPI) dosiahla **v roku 2009 1,0 %** oproti roku 2008, kedy dosiahla 4,6 (2,4 % v roku 2007). **Priemerná inflácia za rok 2010 bola 2,4%.**

K októbru 2011 však bola už 4%. Inflačné tlaky vyvoláva hlavne plná závislosť na dovoze ropy a ropných produktov o.i. ako hlavného zdroja pre výrobu elektrickej energie.

Vo **fiškálnej politike** sa podarilo dosiahnuť v roku **2010** zníženie rozpočtového deficitu zo 6% v predošlom roku na **5.3%**, odhad na rok 2011 je cez 4%. Bolo to vďaka medziročnému nárastu príjmov o 6%, zatiaľ čo verejne výdaje narástli len o 2,7%. Prítom bežné výdaje vzrástli o 3,6% (vrátane miezd), ale investičné výdaje klesli o 7%. **Verejný dlh krajiny dosiahol v roku 2010 hodnotu 10,62 mld.€, čo predstavuje 60.9% HDP.** Je to nárast oproti minulým rokom, keď v roku 2009 to bolo 58,1% a v roku 2008 len 48,4%. Odhad na rok 2011 je suma 11.30 mld EUR, čo by sa malo rovnať 61.6% HDP.

Rozpočet na rok 2011 si dal pôvodne za cieľ znížiť fiškálny deficit na 4,13% HDP. Rozpočtové príjmy by mali stúpnúť o 6,2% a výdaje len o 4,2%.

Cyprus má vybudované kvalitné obchodné a finančné služby, moderné telekomunikácie, dobré letecké spojenie, právny systém prispôsobený pre podnikanie, nízky stupeň kriminality. Cyprus profituje aj vďaka svojej výhodnej geografickej polohe na križovatke troch kontinentov, priaznivých klimatických podmienok ako aj vysokej úrovne vzdelania obyvateľstva. Čo sa týka zahraničného obchodu, dovoz i vývoz tovarov je orientovaný takmer 70 % na krajiny EÚ (Grécko, Taliansko, Veľká Británia, Nemecko, Izrael), pričom dovoz dlhodobo prevyšuje vývoz.

Makro ekonomické ukazovatele

Ukazovateľ	2007	2008	2009	2010	Odhad 6/2011
HDP (v bež.cen. v mil. €)	15 879,1	17 247,8	16 946,5	17 333	Údaj nedostupný
HDP na obyv. (€)	20 254	21 747	21 236	21 565	Údaj nedostupný
HDP zmena (%)	5,1	3,6	-1,7	+0,9	1,3
Miera nezamest. (%)	3,9	3,7	4,3	6,2	7,4
Inflácia (%)	2,4	4,6	1,0	2,4	3,3

Zdroj: Centrálna banka CY

Podiel odvetví na tvorbe HDP v %

	2007	2008	2009	2010	Odhad 2011
Primárny sektor	2,9	2,5	2,4	2,7	2,6
Poľnohospodárstvo a poľovníctvo	2,3	1,9	1,9	2,1	2,1
Rybolov	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Ťažba a lomy	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3
Sekundárny sektor	18,5	19,3	18,3	16,4	15,5
Priemysel	8,1	7,6	7,1	6,6	6,6
Výroba elektriny, dodávky plynu a vody	2,0	2,3	2,3	2,3	2,0
Stavebníctvo	8,4	9,4	8,7	7,2	6,9
Terciárny sektor – služby	78,6	78,2	79,3	81,2	81,9
Veľkoobchod a maloobchod	12,7	13,4	12,6	12,2	12,1
Hotely a reštaurácie	7,0	6,5	6,1	6,0	6,0
Doprava, sklady a komunikácie	7,5	6,9	6,6	7,2	7,0
Finančné služby	7,8	8,2	8,6	8,7	7,7
Nehnuteľnosti, prenájom a obchod.aktiv.	19,7	19,3	19,3	21,2	21,9
Verejná správa a obrana	10,0	10,0	10,3	10,3	10,6
Vzdelávanie	5,7	5,7	5,7	6,4	6,9
Zdravotná a sociálna starostlivosť	3,8	3,7	3,8	4,2	4,4
Ďalšie spoločenské a osobné služby	3,6	3,7	3,7	3,8	4,0
Domácnosti so služobníctvom	0,8	0,8	1,0	1,2	1,3

Zdroj: Centrálna banka CY

Ekonomický vývoj v Cyperskej republike v roku 2011

Cyperská ekonomika a jej najdôležitejšia časť – bankový sektor - pocítili dôsledky krízy v Grécku a eurozóne predovšetkým pre prepojenie svojho bankového sektoru na grécky, a to jednak vzhľadom na pôsobenie pobočiek gréckych bánk na ostrove ako aj na fakt, že v svojom portfóliu majú cyperské banky štátne dlhopisy Grécka za niekoľko miliárd EUR. Práve tento fakt stojí v rozhodujúcej miere za znižovaním ratingu cyperských bánk zo strany medzinárodných ratingových agentúr v druhej polovici roku 2011 a to napriek tomu, že všetky cyperské banky prešli v júni 2011 záťažovými testami pod dozorom EK.

Guvernér Centrálnej banky Cyperskej republiky Athanasios Orphanides varoval koncom júla 2011 v liste adresovanom prezidentovi Cyperskej republiky a predstaviteľom politických strán pred vážnymi dopadmi devastačných výbuchov 11. júla 2011 na ekonomiku krajiny. Guvernér dokonca naznačil, že v prípade obzvlášť negatívneho vývoja situácie v ekonomickej oblasti bude CY nútená požiadať o pomoc EÚ. Uvedené vyjadrenie guvernera CB CY bolo prvým varovaním pred kritickým stavom CY ekonomiky od jedného z popredných ekonomických predstaviteľov krajiny.

Vážnym problémom pri riešení ekonomickej situácie krajiny a pri prijímaní reštriktívnych, nepopulárnych opatrení, je tradične veľmi silné postavenie odborov voči vláde, pričom osobitne silnými sú odbory štátnych zamestnancov PASYDY. Vzhľadom na pracovno-právnu legislatívu Cyperskej republiky ako aj konzultačný spôsob prijímania akýchkoľvek opatrení v sociálnej oblasti musia všetky návrhy pred ich predložením vládou do parlamentu získať aspoň rámcový súhlas odborov.

Novovymenovaná vláda CY a odbory štátnych zamestnancov PASYDY dosiahli 9. augusta 2011 dohodu o opatreniach týkajúcich sa štátnych zamestnancov, ktoré budú súčasťou balíčka ekonomických opatrení s cieľom stabilizácie verejných financií CY a predovšetkým zníženia výdavkov na chod štátneho aparátu a dosiahnutia výšky štátneho dlhu na úroveň podľa požiadaviek EÚ. Prijaté opatrenia by mali znamenať úsporu 22.5 mil. EUR v roku 2011 a 101.65 mil. EUR v roku 2012. Napriek tomuto kroku medzinárodná ratingová agentúra Fitch dňa 10.8.2011 znížila dlhodobý aj krátkodobý emisný rating Cyperskej republiky v zahraničnej aj domácej mene. Išlo tak v poradí už o 4. renomovanú ratingovú agentúru, podľa ktorej je výhľad ratingu CY a vývoja ekonomiky do budúcnosti negatívny.

Minister financií Cyperskej republiky Kikis Kazamias v reakcii nato dňa 11.8.2011 pred médiami rozhodne poprel, že by krajine hrozil bankrot a uistil, že CY nie je ani zďaleka v situácii, kedy by bola nútená požiadať o pomoc EÚ formou „bailout-u“. Toto stanovisko podporila následne aj EK, podľa ktorej doteraz medzi EK a CY neprebehli žiadne rozhovory, ktorých témou by bolo vypracovanie plánu pomoci pre Cyprus.

Vláda Cyperskej republiky predala 22.8.2011 na domácom finančnom trhu vládne dlhopisy za 23.1 miliardy EUR so stanoveným výnosom 7%. **Predaj vládnych dlhopisov bol potvrdením predchádzajúcich vyhlásení cyperských predstaviteľov o tom, že cyperský bankový trh je stále dostatočne likvidný a vďaka tomu sa vláda pre zabezpečenie dostatočných zdrojov na prefinancovanie výdavkov štátu nemusí obrátiť na medzinárodné finančné trhy.**

Minister financií K. Kazamias dňa 9.9.2011 potvrdil, že vláda CY rokuje s vládou Ruskej federácie o poskytnutí preklenovacieho úveru v hodnote 2.5 miliardy EUR s úrokom 4.5%. Úver by mal byť použitý na pokrytie verejných výdavkov a financovanie vládnych dlhopisov počas nasledujúcich 18-tich mesiacov. Rokovanie o tomto úvere je možné považovať za pripustenie novej vlády, že **ekonomická situácia krajiny je vážna a potrebuje radikálne riešenia.**

Vláda Cyperskej republiky v stredu, t.j. 5.10.2011, schválila dohodu s vládou Ruskej federácie o poskytnutí preklenovacieho úveru vo výške 2.5 mld. EUR s úrokom len 4.5% s dobou splatnosti 4.5 roka. Dohoda priniesla pre CY výrazné zníženie výnosov z vládnych dlhopisov.

V dňoch 11.-12. októbra 2011 navštívila Cyperskú republiku misia MMF vedená námestníkom riaditeľa európskeho odboru Erikom Jan de Vrijerom.

Misia priniesla značne negatívne hodnotenie stavu cyperskej ekonomiky zo strany MMF a jej perspektív. Pre zlepšenie situácie odporúčala misia prijatie radu opatrení, ktorých urýchlené prijatie považuje MMF za nevyhnutné, aby sa predišlo fiškálnemu poklesu.

Ako dôsledok summitu EÚ z 26.10.2011, kde bolo lídrmi ČK s cieľom zastavenia dlhovej krízy v EÚ o.i. dohodnuté 50% odpustenie gréckeho dlhu aj za účasti súkromného sektoru tzv. haircut, **2 najväčšie CY banky budú musieť odpísať celkom 3.6 miliardy EUR** a to takto: Bank of Cyprus – BoC sumu 1,5 miliardy EUR a najväčší bankový ústav Marfin Laiki Bank, ktorý má vo vlastníctve najviac gréckych dlhopisov až 2.1 miliardy EUR. Trefou CY bankou v poradí čo do vlastníctva gréckych dlhopisov je Hellenic Bank, ktorá zo svojich 110 miliónov už pred týmto summitom a to po dohode predsedov vlád z júla 2011 odpísala 21%, teda cca. 23 miliónov EUR.

Rozhodnutie EÚ spôsobilo aj pohyb na cyperskej burze, kde napriek odpisu gréckeho dlhu, najväčší rast a to až 6.5% zaznamenali práve cyperské banky.

Ratingová agentúra S&P však následne v reakcii na informáciu o podiele cyperských bánk na 50% odpise gréckeho dlhu znížila dlhodobý rating Cyperskej republiky na úroveň BBB s tým, že jeho vyhladky sú naďalej negatívne, S&P súčasne znížila krátkodobý rating krajiny z A-2 na stupeň A-3, tu však zrušila svoj prechádzajúci negatívny výhľad.

Zníženie ratingu viacerými medzinárodnými agentúrami ako aj varovanie guvernéra Centrálnej banky sú veľmi vážnym varovaním a to osobitne pre CY, krajinu, kde základom ekonomiky je finančný sektor a investičné poradenstvo a atraktívne podnikateľské prostredie.

Označenie ekonomiky ako neinvestičného špekulatívneho prostredia spolu s možným zvýšením veľmi atraktívnej sadzby dane z príjmu právnických osôb, vďaka čomu majú na Cypre sídlo stovky zahraničných spoločností, by mohli mať pre krajinu dnes ešte nepredvídateľné následky.

Cyperská republika si sama musela na kompletne prefinancovanie výdavkov štátu na rok 2012 požičať od Ruskej federácie cez úver sumu 2,5 miliardy EUR, preto je dosť nepravdepodobné, že by mala bez pomoci zvonku silu pomôcť v prípade potreby svojím bankám, ktoré môžu potrebovať investície v hodnote niekoľkých miliárd EUR.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Priemysel

Priemyselná výroba na Cypre zostáva aj naďalej pomerne slabým odvetvím národného hospodárstva. Jej podiel na tvorbe HDP v posledných rokoch, teda od roku 2007 stagnuje resp. klesá, **keď v roku 2010 dosiahla 6,6%**, oproti **roku 2009 dosiahla ešte 7,14 %** (7,6 % v roku 2008), čo je zase **pokles**. Hlavným dôvodom poklesu je nízka konkurencieschopnosť miestneho priemyslu.

Služby

Ekonomika Cypru sa opiera predovšetkým o sektor služieb, ktorého podiel od roku 2007 stále stúpa a ktorý sa na tvorbe HDP podieľal v roku **2010 na úrovni 81,2%**, 2009 79,3 %, v roku 2008 78,2 %. **V roku 2011 sa predpokladá podiel služieb na HDP na úrovni 81,9%**. Sektor služieb zahŕňa komunálne, sociálne, finančné, poisťovacie, obchodné, hotelové a reštauračné služby. V službách bolo zamestnaných 72,0 % aktívneho obyvateľstva.

Turistický ruch patrí v CY v rámci sektoru služieb k jedným zo základných zdrojov príjmov. **V roku 2011** napr. navštívilo Cyprus ku **koncu októbra 2, 234 mil. turistov** a príjmy z cestovného ruchu k septembru 2011 dosiahli už výšku 1 218 300 EUR.

Pre porovnanie, rok predtým, teda v roku 2010 navštívilo Cyprus 2, 172 mil. turistov a príjem dosiahol 1 549 800 EUR, v roku 2009 navštívilo to bolo 2,141 mil. turistov, čo bol **pokles o 10,9 %** oproti roku 2008.

V roku 2009 bol pritom zaznamenaný aj pokles príjmov z cestovného ruchu o 16,7 %, pričom dosiahli hodnotu 1 493,2 mil. €.

Vývoj v turistickom priemysle CY za obdobie rokov 2008 až 2011 ukazuje, že po poklese počtu turistov ako aj príjmov v roku 2009 oproti roku 2008 sa podarilo tento nepriaznivý trend zastaviť a v rokoch 2010 a 2011 je už možné opäť konštatovať rast obidvoch ukazovateľov. S týmto súvisí aj stabilizácia podielu hotelov a reštaurácií na tvorbe HDP v rokoch 2010 a 2011 na úrovni 6%, pričom v rokoch 2007 až 2009 klesol podiel zo 7 na 6.1%.

Najvýznamnejšími partnermi v oblasti cestovného ruchu zostávajú európske krajiny. Takmer polovicu zahraničných turistov tvorili návštevníci z Veľkej Británie pred klientelou z Ruska, Grécka, Nemecka a Švédska.

V roku 2010 sa podarilo tiež dosiahnuť rast počtu cyperských turistov cestujúcich do zahraničia, keď ich počet dosiahol 1. 246 mil. oproti 1. 172 mil. v roku 2009. Pre porovnanie počet cyperských turistov, ktorí cestovali v roku 2009 do zahraničia sa medziročne oproti roku 2008 znížil o cca 10 %, pričom dali prednosť domácim kapacitám a tak podporili domáci cestovný ruch. K októbru 2011 to bolo cca. 1,060 mil.

Čo sa týka obľúbených destinácií, cestujú cyperskí turisti do nasledovných krajín, zoradených postupne: Grécko, Veľká Británia, Ruská Federácia Egypt, Izrael, Libanon a Sýria.

Finančné služby sa v roku 2010 podieľali na tvorbe **HDP 8,7%**, čo je približne stav z roku 2009 keď to bolo **8,6 %**. Pre finančnú krízu a jej dopad na finančný sektor sa **na rok 2011 predpokladá pokles ich podielu na úroveň len 7.7%**. Okrem domácich bánk a inkorporovaných dcérskych spoločností zahraničných bánk poskytujú finančné služby aj tzv. INTERNATIONAL BUSSINES COMPANIES (IBC - bývalé off-shore). Sú to spoločnosti vo vlastníctve nerezidenčných cyperských osôb, ktorí sú registrovaní na Cypre a svoje príjmy generujú mimo územia Cypru. Na Cypre je súčasne registrovaných 50 tis. IBC, z ktorých je asi 14 tis. aktívnych a asi 1200 má svoje skutočné zastúpenie na Cypre. Podľa odhadov Centrálnej banky IBC sektor prispieva priamo do domácej ekonomiky približne 45 mil. €. Vzhľadom na veľkosť cyperskej ekonomiky je ich prínos pomerne významný.

Off-shore sektor má účinky na multiplikačné profesionálne služby, najmä právne, účtovné, audítorské, daňové a konzultačné, ktoré v roku 2008 zaznamenali medziročný nárast obrátov o 23%.

Realitné a obchodné služby sa podieľali na tvorbe HDP **v roku 2010 na úrovni 21.2%**, pre porovnanie v roku 2009 a 2008 to bolo zhodne 19,3 %. Ich podiel na tvorbe HDP rastie a **v roku 2011 sa predpokladá na úrovni 21,9%**

Podiel vnútorného obchodu na HDP stagnuje, prípadne klesá, keď v roku 2010 tvoril 12.2%, v roku 2009 sa podieľal na tvorbe HDP 12,6 % a predpoklad na rok 2011 len 12.1%.

Námorná doprava

Najväčší podiel na rozvoji dopravy ako sektoru národného hospodárstva na Cypre má námorná doprava. Podiel námornej dopravy na tvorbe HDP sa odhaduje na 2%, ale spolu so súvisiacimi účtovnými a finančnými službami sa jej prínos k HDP pohybuje okolo 10%. Po vstupe Cypru do EÚ je politikou vlády CR modernizovať prístavy, zvýšiť kvalitu služieb a účinne sa napojiť na trans - európske dopravné siete. Najvýznamnejším prístavom je Limassol, ktorý sa hlavne využíva na prekládku tovaru, najmä do malých prístavov na Blízkom východe. Ročná prekladová kapacita prístavu je 600 000 tonážnych jednotiek (TEU). Pre prekládku a distribúciu je limassolský prístav bezcolnou oblasťou. Prístav sa tiež využíva pre dovozy obilia. Do roku 2010 by mal byť dokončený rozvojový plán prístavu, ktorého prvou fázou je výstavba kontajnerového terminálu prístupného pre zaoceánske lode a tiež výstavba moderného terminálu pre cestujúcich. Tento terminál by mal byť plne v súlade s novými bezpečnostnými štandardmi EÚ a s požiadavkami vyplývajúcimi z Schengenského režimu. Druhým významným prístavom je Larnaka, ktorá má po úpravách ročnú kapacitu 250 000 TEU. Larnacký prístav je tiež bezcolná oblasť. Menšie prístavy sú v Dhekelii a Moni. Prístav Vassiliko slúži predovšetkým ako ropný terminál. Hlavným prístavom pre osobnú dopravu je Limassol, vláda však chce pretransformovať na hlavný prístav pre osobnú dopravu prístav v Larnake. Prvá fáza projektu bola dokončená v roku 2009.

Letecká doprava

Hlavným letiskom pre osobnú dopravu je Larnaka, ktorá prijíma cca 4,8 mil. cestujúcich ročne. Menšie letisko pre charterové lety je v Pafose, v súčasnej dobe prijíma cca 1,3 mil. cestujúcich. V súčasnosti letisko v Larnake a v Pafose využíva cca 100 leteckých spoločností, z toho 70 charterových.

V súčasnej dobe na Cyprus lieta 5 nízkonákladových spoločností – Monarch Airlines, GB Airways, Airways (Veľká Británia), Flyglobespan (Škótsko) a Jazeera Airways (Kuwait). Národnou leteckou spoločnosťou na Cypre je Cyprus Airways (70 % vlastní štát).

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

Cyperská republika je členom OSN a jej špecializovaných organizácií (vrátane UNCTAD, FAO, IAEA, ICAO, ILO, IMO, UNESCO, UNIDO, WHO, WIPO), svetovej obchodnej organizácie, svetovej banky (IBRD, IFC, IDA), Medzinárodného menového fondu, Rady Európy, OBSE, Britského spoločenstva národov.

Od 1.5.2004 je Cyperská republika členom EÚ, v druhom polroku 2012 prevezme CY po prvýkrát rotujúce predsedníctvo EÚ.

Cyperská republika dlhodobo deklaruje nezáujem o členstvo v NATO aj PFP.

Cyperská republika neudržiava diplomatické styky s Tureckom, nakoľko Turecko neuznáva medzinárodne uznanú vládu CY a označuje ju len ako „grécko-cyperskú administratívu“.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Daňový systém

Zahraničné dôchodky sú zdanené sadzbou 5 %, pričom dôchodok do výšky 3 417 € ročne je od dane oslobodený. Ďalej sú od dane oslobodené napr. úroky, dividendy, jednorazová odmena pri odchode do dôchodku, odškodnenie v prípade úmrtia alebo úrazu, zisky z predaja cenných papierov, sumy plynúce fyzickej osobe z platieb do schválených fondov (rôzne druhy sporení). Zdanenie kapitálových ziskov z prevodu nehnuteľností, ako i zo zisku z predaja akcií spoločností, ktoré vlastní nehnuteľnosti, s výnimkou spoločností obchodovaných na burze sa na Cypre platí 20 % daň. Od dane sú oslobodené napr. prevody z titulu úmrtí, dary medzi rodičmi a deťmi, manželmi a príbuznými do tretieho stupňa, prevody z titulu vyvlastnenia, prevody z titulu reorganizácie, dary na charitu, dary vláde atď. Celoživotne sú od dane oslobodené príjmy fyzických osôb v prípade, že ide o príjem z predaja vlastného bývania (do 85 430 €), predaj poľnohospodárskej pôdy farmárom (do 25 629 €), iný predaj do výšky 17 086 €.

Daň z nehnuteľností

Z nehnuteľností v hodnote do 170 860 € sa daň neplatí. Daní z nehnuteľností nepodliehajú verejné cintoríny, cirkevné budovy, verejné nemocnice, školy, nehnuteľnosti vlastnené štátom, ambasády a konzuláty, verejné priestranstvá, majetok pod tureckou okupáciou, pamiatkovo chránený majetok, budovy charitatívnych organizácií a poľnohospodárska pôda vlastnená farmármi a chovateľmi dobytky, ktorí na nej žijú.

Daň z pridanej hodnoty

Základná sadzba DPH je 15 %.

8 % znížená sadzba platí pre: ubytovacie služby v hoteloch a podobných zariadeniach, reštauračné služby (s výnimkou alkoholických nápojov, piva, vína – 15 %), prepravu osôb a batožiny v mestských, prímestských, vidieckych taxi a tiež v prímestských a výletných

autobusoch. Ďalej je touto sadzbou zdaňovaná preprava osôb a batožiny po mori v cyperských vodách.

5 % znížená daň platí pre pohrebné služby, nebalenú vodu, noviny a časopisy, knihy, rôzne tovary pre handicapované osoby, zmrzlinu a podobné produkty, slané a korenené výrobky z obilnín, slané a korenené výrobky zo zemiakov, pražené a korenené orechy, čistenie ulíc, zber odpadkov a recyklácia, umelecké diela, kadernícke služby, renovácia a oprava bytov a rodinných domov (za určitých podmienok), skvapalnený zemný plyn, dodávky liekov (ktoré nepodliehajú 0 % sadzbe, hnojivá, krmiva pre zvieratá, živé zvieratá, semená, prepravu osôb a batožín v mestských a vidieckych autobusoch, prenajímanie campingov a karavanových parkov.

0 % sadzba platí pre: medzinárodnú leteckú a námornú prepravu, dodávku služieb pre námorné lode a lietadlá, dodávku liekov a potravín (s výnimkou potravín pre catering), dodávku tovaru registrovanej osobe v inom členskom štáte.

Oslobodení od DPH: nájomné, zdravotnícke služby, poistenie a finančné služby, vzdelávacie služby.

Povinná registrácia k DPH je: a) pri obrate 15 600 € v predchádzajúcich 12 mesiacoch
b) pri obrate vyššom ako 15 600 € očakávanom v nasledujúcich 30 dňoch. Registrácia pri obrate nižšom ako 15 600 € je dobrovoľná.

Daň z príjmu právnických osôb: 10%

Dane z príjmov zamestnancov za rok 2011

Daň %	Výška NET príjmov (EUR)
0	do 19 500
20%	19 501 - 28 000
25%	28 001 - 36 300
30%	36 301 a viac

Spotrebná daň

Spotrebná daň sa platí za:

- palivá (minerálne oleje, uhľovodíky, bezolovnatý benzín, motorový olej, plynový motorový olej, kerozín do motora, ťažký vykurovací olej, skvapalnený motorový plyn, prírodný plyn, uhlie a koks na kúrenie)
- motorové vozidlá (podľa kategórie vozidla a objemu motora)
- alkohol (etylalkohol, pivo, medzi produkty)
- tabak a tabakové výrobky
- kožené odevy
- ventily a batérie, kúpeľňové príslušenstvo z drahých kovov
- krištáľové výrobky
- porcelánové výrobky
- imitácie syra

Kolky a poplatky za prevod nehnuteľností.

Do daňového systému spadá tiež platba za kolky za rôzne oficiálne úkony a dokumenty, napr.: registrácia spoločnosti s ručením obmedzeným (fixný poplatok 103 € + 6% z hodnoty autorizovaného majetku) zmluvy (1,5% do čiastky 170 860 € a 2% + 256 € nad 170 860, maximálne však 17 086 €), vydania akcií akciovej spoločnosti (17 €), atď. Pri prevode nehnuteľností sa platí poplatok za prevod od 3 do 8 % podľa hodnoty.

Platové pomery

Čistá minimálna mzda v roku bola Ministerstvom práce a sociálneho poistenia k 1. 4. 2011 stanovená na **855€ mesačne** pri nástupe do práce a 909 EUR pre zamestnancov, ktorí sú u jedného zamestnávateľa dlhšie ako 6 mesiacov. Podľa odhadov CY tak výška minimálnej mzdy prekročila 50% priemernej mzdy. Minimálna mzda sa netýka však všetkých druhov zamestnaní. Normálny pracovný čas je stanovený na 38 hodín týždenne a 8 hodín denne.

Sociálne zaťaženie

Sociálne a zdravotné zabezpečenie na Cypre spolu tvorí 16,6 %, z čoho 6,3 % hradí zamestnanec, 6,3 % zamestnávateľ, 4 % platí štát. U živnostníkov povinné **odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne tvoria 11,6 % príjmu**, pričom štát prispieva ďalšími 4 %.

Základné úrokové sadzby priemer

Bežné vkladové účty:	0,5 – 2,1 %
Vkladové účty terminované :	3,5 – 5,5 %
Spotrebiteľské pôžičky:	6 -13 %
Podnikateľské pôžičky:	5,00- 8,25%
Hypotéky:	6,51 – 8 %
Kreditné karty:	11-17%

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Cyperská agentúra pre podporu investícií (CIPA – Cyprus Investment Promotion Agency, v SR má podobné zameranie agentúra SARIO) je nezisková spoločnosť plne financovaná vládou Cypru. Cyperská agentúra pre podporu investícií bola založená v januári 2008 a má trojaký mandát:

- 1.) propagácia Cypru ako atraktívneho investičného centra s hlavnými prioritami v odvetviach:
 - bankovníctvo a finančné služby
 - lodiarsky priemysel
 - informačné a telekomunikačné technológie
 - vzdelávanie
 - energetika
 - zdravotníctvo
 - CR, thalassoterapia, spa
- 2.) presadzovanie reforiem na Cypre potrebných pre zlepšenie právneho a podnikateľského prostredia a infraštruktúry
- 3.) poskytnutie pomoci pre investorov a následná starostlivosť.

c) Verejné obstarávanie

Verejné obstarávanie je jedným zo spôsobov prieniku slovenskej produkcie na cyperský trh. Legislatíva verejného obstarávania je od vstupu CY do EÚ kompatibilná s legislatívou EÚ. Podrobná tendrová dokumentácia býva zväčša dostupná len v gréčtine. Ponuku je možné predložiť priamo alebo prostredníctvom sprostredkovateľa, ak obstarávateľ takúto možnosť priamo v podmienkach tendra nevytlúči. Obstarávateľom sú väčšinou príslušné ministerstvá, v rámci ktorých sú vytvorené hodnotiace komisie. Hlavným hodnotiacim kritériom býva štandardne kvalita a cena. Odporúčaný postup pre slovenské podnikateľské subjekty: v prípade, že slov. spoločnosť má záujem zúčastniť sa verejného

tendra v CY, je potrebné sledovať Vestník EÚ. Ďalej odporúčame sledovať stránky niektorých vybraných ministerstiev GY, ktoré zverejňujú informácie k plánovaným tendrom a stránku www.eac.com.cy, kde sú pravidelne zverejňované tendre Energetickým úradom Cypru. Odporúčané stránky: www.mcw.gov.cy, www.cpa.gov.cy

d) Zmluvná základňa

Ku dňu 31. decembra 2010 platilo medzi Slovenskou republikou a Cyperskou republikou 17 dvojstranných zmlúv, z ktorých 8 bolo uzavretých samostatnou SR.

Slovenská republika sukcedovala (k 01.01.1993) do 11 československo-cyperských zmlúv, z ktorých je **v súčasnosti platných 9 a platnosť 2 bola ukončená**. Slovenská republika vypovedala (k 24.05.2003) „Dohodu medzi vládou ČSSR a vládou Cyperskej republiky o spolupráci v oblasti zdravotníctva“ (Nikózia, 29.06.1972) a na základe vzájomnej dohody došlo (k 26.02.2004) k ukončeniu platnosti „Dohody o spolupráci medzi Federálnym ministerstvom vnútra Českej a Slovenskej federatívnej republiky a Ministerstvom vnútra Cyperskej republiky“ (Praha, 07.12.1992).

Slovenská republika uzavrela (po 01.01.1993) s Cyperskou republikou 9 dohôd, z ktorých je v súčasnosti **formálne platných 8** (jednou z nich je a Dohoda o dlhodobej hospodárskej, vedeckej, technickej a priemyselnej spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Cyperskej republiky), **platnosť 1 bola ukončená**. Na základe vzájomnej dohody došlo vzhľadom na vstup oboch krajín do EÚ (k 01.05.2004) k ukončeniu platnosti „Obchodnej dohody medzi Slovenskou republikou a Cyperskou republikou“ (Nikózia, 08.09.1993).

a) Priame zahraničné investície:

Vzájomné zahraničné investície

Cyperská republika už niekoľko rokov patrí medzi významných zahraničných investorov na Slovensku. Ku koncu roku 2006 kumulovaný prílev cyperských PZI dosiahol hodnotu 12 892 mil. Sk (491 mil. USD, 373 mil. €), čo krajinu zaradilo na 10. miesto medzi zahraničnými investormi s podielom 2,5 % na celkových PZI v SR. Cyperské investície v SR smerovali najmä do nehnuteľností, obchodných aktivít, ďalej do výrobného sektora a do služieb (finančníctvo a hotelový sektor). Najviac investícií bolo sústredených do podnikovej sféry. Takmer 80 % bolo sústredených do dvoch projektov (Slovenský investičný holding Bratislava, Slovenská plavba a prístavy Bratislava).

Slovenské investície na Cyprus k 30.12.2006 boli v objeme 957 mil. Sk (36,46 mil. USD, 27,68 mil. €), čím sa Cyprus zaradil na **8. miesto** v poradí krajín podľa výšky objemu investície slovenských subjektov v zahraničí. Na celkovom objeme slovenských investícií v zahraničí sa investície na Cyprus podieľajú 3 %.

V snahe získať viac zahraničných investorov, Cyprus v posledných rokoch liberalizoval predpisy k priamym zahraničným investíciám, najmä pokiaľ ide o rozsah zahraničnej účasti a portfólio investícií. Tieto samozrejme neplatia pre investorov mimo EÚ. Zrušenie obmedzení pre investorov z EÚ podnietilo zvýšenie záujmu o investovanie na Cypre.

V záujme ďalšieho posilnenia zahraničných investícií od 1. októbra 2004, cyperská vláda liberalizovala Zákon pre priame zahraničné investície a to nielen pre občanov EÚ, ale aj pre investorov z tretích krajín, vo väčšine sektorov ekonomiky.

V dlhodobom horizonte trend PZI je pozitívny a Cyprus má potenciál prilákať ešte viac priamych zahraničných investícií v budúcnosti.

b) Energetická politika krajiny

Cyprus nemá dostatočne využiteľné primárne zdroje energie a cca 90 % energie sa generuje z importovanej ropy, i keď v poslednom období dochádza k miernemu presunu smerom k využívaniu plynu. Ostatných 10 % je vykrytých prostredníctvom dovozu uhlia V roku 2008 bol uvedený vo Vasiliko do prevádzky nový blok elektrárne s kapacitou 120 MW (olej/para) a následne vybudované ďalšie dva bloky s kapacitou 180 MW (plynová turbína s kombinovaným režimom). Podľa predpisov EÚ ohľadne ochrany životného prostredia má Cyprus zmeniť olejové elektrárne na plynové.

- energetická situácia CY je dlhodobo neudržateľná, krajina sa musí zbaviť 100% závislosti na výrobe elektrickej energie cez generátory na naftu a vláda chce túto oblasť diverzifikovať aj prechodom na používanie zemného plynu ako zdroja pre výrobu elektrickej energie
- vysoká zraniteľnosť energetického systému CY sa plne ukázala v júli 2011, keď po výbuchu na vojenskej základni a následnom odstavení najväčšej elektrárne Vasilikos spalujúcej fosílnu palivo prišla krajina o viac ako 50% kapacít výroby elektrickej energie
- ťažba a spracovanie zemného plynu však sama o sebe vyžaduje dodávku elektrickej energie vo výške desiatok MW, ktoré ale krajina dnes nemá k dispozícii
- **jednou z kľúčových otázok v energetike CY vrátane trhu so zemným plynom je zabezpečiť jeho konkurencieschopnosť, čo je obzvlášť problematické vzhľadom na malý a uzavretý trh ostrovnej krajiny**
- v zmysle CY zákona môže v súčasnosti dovážať a distribuovať zemný plyn na ostrove len Národná spoločnosť CY pre zemný plyn, rovnako výroba a predaj elektrickej energie je monopolom štátnej elektrárenskej spoločnosti; tieto skutočnosti bude potrebné zmeniť aj ako súčasť nevyhnutných opatrení pred začatím komerčnej ťažby zemného plynu

Aktuálny stav v prieskume a ťažbe energetických nosičov na jeseň roku 2011

V prípade potvrdenia rozsiahlych zdrojov zemného plynu a ropy vo VEZ - Výlučnej ekonomickej zóne Cyperskej republiky (v susedstve VEZ Izraelu), tak, ako to naznačujú doterajšie prieskumné vrty, má región Východného Stredomoria reálny potenciál stať sa odpoveďou na hroziacu energetickú krízu EÚ, keďže po roku 2020 by súčasné zdroje energetických nosičov pre EÚ (Severné more, RF, Severná Afrika) už nemali stačiť pokrývať stále rastúce potreby EÚ. **Potrebné dodávky by tak mohli pochádzať práve z podmorských nálezísk nachádzajúcich sa vo VEZ krajín v okolí Východného Stredomoria.**

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Cyprus po vstupe do EÚ 1.5.2004 má plne harmonizovaný colný režim s EÚ. Dokumentáciu požadovanú pri dovoze tvorí dodací príkaz, faktúra a baliaci list, u potravín aj zdravotný certifikát a doklad o prísadách.

Dovoz výrobkov na reexport je bezcolný. Označovanie potravín v gréckom jazyku je povinné.

Právnu zodpovednosť za bezpečnosť spotrebiteľa u dovážaných a vyrábaných výrobkov určuje zákon.

Zákaz dovozu sa vzťahuje na zbrane, narkotiká, poburujúce publikácie, falzifikáty peňazí, poľnohospodárske produkty bez fytozdravotných certifikátov, psov, mačky, tropické ryby, papagáje bez špeciálneho veterinárneho povolenia.

Štandardy sú plne harmonizované s EÚ. V tendroch sa vyžadujú ISO kvality. Označenie CE sa plne vyžaduje u stavebných materiálov, elektrotechniky, plynových spotrebičov, strojoch, zdravotníckych prístrojov, tlakových nádob, ochranných zariadení, rekreačných plavidiel, hračiek.

Zóny voľného obchodu sú v prístavoch Limassol a Larnaka, účasť zahraničných firiem v ich aktivitách povoľuje Centrálna banka Cypru.

Obchodná prax je charakterizovaná značnou mierou pragmatizmu, bez rozsiahlych všeobecných úvah a byrokracie. Obchodné rokovania sa vyznačujú smerovaním k jasným, konkrétnym a cieľovo orientovaným zámerom. Cyprus ako krajina, ktorá bola dlhodobo pod britským vplyvom nesie doteraz známky britského spôsobu obchodovania a usporiadania obchodnej siete. Relatívne vysoká životná úroveň sa odzrkadľuje aj v sortimentnej a kvalitatívnej štruktúre zásobovania vnútorného trhu. Platobná schopnosť je dobrá a problémy s nedodržaním dohodnutých podmienok prakticky neexistujú.

Cyprus má po vstupe do EÚ 1.5.2004 plne harmonizovaný colný režim s EÚ. Vzťahuje sa naň pre obchod s tretími krajinami spoločný colný sadzobník EÚ (viď. TARIC http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/dds/en/) a pravidlá obchodu platné pre členské štáty EÚ.

Dočasný vstup tovaru na územie Cypru môže byť uskutočnený bez colných poplatkov. Toto opatrenie sa vzťahuje napr. na motorové vozidlá, tovar v zušľachtovacom styku alebo opravy pred reexportom, tovar na výstavy, obchodné vzorky. Termínované vstupné povolenie je platné 3 mesiace vydané pri vstupe tovaru na územie Cypru a môže byť predĺžené ústredím Colnej správy.

Dovoz na Cyprus je realizovaný cez prístavy Limassol a Larnaka, kde sú súčasne stanovené zóny voľného obchodu. Na území Cyperskej republiky sú 3 **zóny voľného obchodu** (ďalej FZ – free zones). Prvé dve zóny sú dva hlavné prístavy v krajine - Limassol a Larnaka -

ktoré sú využívané výlučne na prekládku, pričom tretia zóna, situovaná blízko medzinárodného letiska v Larnake, môže byť využívaná pre účely prebalovania tovaru a k zušľachteniu či ďalšiemu spracovaniu. Tieto zóny sú považované za územia mimo colného priestoru EÚ. To znamená, že napr. tovar pôvodom mimo EÚ, ktorý je umiestnený v FZ, nemôže byť zaťažený dovozným clo, DPH alebo spotrebnou daňou. FZ podliehajú predpisom CY a EÚ. Sú v jurisdikcii Colného úradu, ktorý dohliada na uplatňovanie niektorých obmedzení a zakázanú činnosť v závislosti na charaktere tovaru. Na FZ v Larnake má navyše dohľad Ministerstvo obchodu, priemyslu a turizmu CY.

Firmy, ktoré majú povolenie umiestniť svoj tovar v larnackej FZ, využívajú skutočnosť, že zóna je výnimkou z uplatňovania pravidiel pre vstup na colné územie Cypru resp. na jednotný vnútorný trh. Tento fakt dovoľuje firme importovať základné suroviny alebo tovar určený na ďalšiu prepravu bez platenia cla a DPH. Jediným obmedzením je podmienka, že tovar musí byť striktné predaný resp. reexportovaný mimo oblasť EÚ. V prípade, že firma plánuje obchodovať na miestnom trhu, musí získať povolenie od Colného úradu a uhradiť príslušné dovozné clo. Žiadosti sa predkladajú na Ministerstvo obchodu, priemyslu a turizmu CY.

Zákaz dovozu sa vzťahuje na zbrane, narkotiká, poburujúce publikácie, falzifikáty peňazí, poľnohospodárske produkty bez fytoosanitárnych certifikátov, psov, mačky, tropické ryby, papagáje bez špeciálneho veterinárneho povolenia.

Štandardy sú plne harmonizované s EÚ. V tendroch sa vyžadujú ISO kvality.

Obchod s poľnohospodárskymi produktmi, ktorý bol v minulosti chránený vysokými colnými sadzbami, sa musí veľmi rýchlo prispôbiť novým podmienkam, ktoré vyplývajú zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Pre zmiernenie tohto dopadu sa Cypru podarilo vyjednať prechodné obdobie do roku 2010.

Označovanie potravín v gréckom jazyku je povinné. Označenie sa plne vyžaduje u stavebných materiálov, elektrotechniky, plynových spotrebičoch, strojoch, zdravotníckych prístrojov, tlakových nádob, ochranných zariadení, rekreačných plavidiel, hračiek.

Právnu zodpovednosť za bezpečnosť spotrebiteľa u dovážaných a vyrábaných výrobkov určuje zákon.

Dokumentáciu požadovanú pri dovoze tvorí dodací príkaz, faktúra a baliaci list, u potravín aj zdravotný certifikát a doklad o prísadách.

Dovoz výrobkov na reexport je bezcolný.

Spôsob distribúcie výrobkov závisí od konkrétnej komodity, napr. distribúcia potravín resp. trhových výrobkov vyžadujúca prienik do obchodných reťazcov, je spojená s rôznymi druhmi poplatkov. Iný systém funguje pri distribúcii napr. strojov a dopravných zariadení, resp. priemyselných výrobkoch, pre ktorých najvhodnejší spôsob distribúcie je prostredníctvom veľkoskladov. V každom prípade najoptimálnejší variant distribúcie je prostredníctvom generálneho importéra, domácej obchodnej spoločnosti, ktorá pozná miestne obchodné i distribučné reťazce i zvyklosti, má potrebné obchodné kontakty a v rámci propagácie môže pokryť potrebné náklady na reklamu, resp. povinné poplatky vstupu do obchodných reťazcov.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Obchodná bilancia

Obchodná bilancia zahraničného obchodu Cyperskej republiky (CY) má dlhodobu zápornú hodnotu, rovnako ako u väčšiny krajín, ktorých príspevok do HDP je najväčšou mierou zabezpečovaný sektorom služieb. Na Cypre je to najmä bankový sektor a sektor turistického ruchu.

Dňa 1.1.2008 Cyprus vstúpil do eurozóny. Rozhodnutie bolo prijaté EK v júli 2007 a fixný prepočítací kurz cyperskej libry voči euru bol stanovený 1EUR = 0,585274 CYP.

V komoditnej štruktúre dovozu sú najdôležitejšími položkami: stroje a mechanické nástroje, elektrické zariadenia, TV, zvukové rekordéry, reproduktory a ich časti, dopravné prostriedky (vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia), nerasty, výrobky chemického priemyslu (palivá, mazivá) a textilie a textilné výrobky. Z krajín EÚ najmä z Grécka, Talianska, VB, Nemecka a Holandska pochádza viac ako 80 % importovaných tovarov.

Nadalej v rámci dovozu na základe najvyšších objemov, prvú priečku obsadzuje trieda HSV., teda nerastné palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie. Táto komodita za rok 2008 dosiahla objem 1 469,4 mil. €, čo je nárast k porovnateľnému obdobiu o 35,5 %, ale v roku 2009 zrejme vplyvom krízy a nižšej spotreby poklesol dovoz tejto komodity o 450mil.€, čo je pokles o 32,4 %.

V roku 2010 v rámci **obchodnej bilancie Cyperskej republiky** bol zaznamenaný pokles dovozu a rast vývozu, kleslo aj záporný schodok krajiny. Trend mierneho poklesu zápornej obchodnej bilancie sa predpokladá aj na rok 2011.

CY oproti tomu zaznamenala v roku 2009 vo všetkých ukazovateľoch pokles oproti roku 2008. Medziročne celkový dovoz v roku 2009 poklesol o 23,3 % oproti roku 2008. Vývoz v roku 2009 poklesol o 19,1 % oproti roku 2008, čím sa schodok obchodnej bilancie za rok 2009 znížil medziročne o 24,2 %.

Základné parametre cyperského zahraničného obchodu za posledných 5 rokov

Obchodná bilancia v tis. CYP /EUR

Rok	ZO Cypru celkom				z toho v rámci EÚ			
	Import (c.i.f.)	Export (f.o.b.)	Obrat	Saldo	Import (c.i.f.)	Export (f.o.b.)	Obrat	Saldo
2007	6 306	1 083	7 389	-5 222	4 307	743	5 051	-3 563
2008	7 349	1 167	8 516	-6 181	4 932	764	5 697	-4 168
2009:	5 654	963	6 617	-4 691	4 047	496	4 544	-3 551
2010	5 433	1 087	6 520	- 4 346	3 725	685	4 410	-3 040
09/2011	4 600	1 126	5 726	-3 474	3 207	72	3 920	-2 480

Zdroj: Republic of Cyprus, Statistical Service

Cyprus, ako malá, ostrovná ekonomika s nízkym počtom obyvateľov, je závislý na dovozoch, preto je vysoká pasívna bilancia sprievodnou vlastnosťou cyperského ZO. Na adresu zloženia cyperského vývozu je treba uviesť, že vývoz z Cypru je tradične charakterizovaný značným podielom reexportovaných dodávok. Reexporty sú svojím objemom porovnateľné s vývozom produktov domácej produkcie, spravidla ju prevyšujú.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Objem importu na Cyprus podľa za roky 2008/2009/ (údaje sú v Euro)

	2008	2009
I. Živé zvieratá		
suma	145 767 417	140 786 505
II. Rastlinné produkty		
suma	255 242 949	194 840 956
III. Živočíšne a rastlinné tuky a oleje z nich, rozličné deriváty z nich		
suma	43 399 535	32 929 035
IV. potravinárske výrobky, nápoje, destiláty a octy, tabak a jeho náhradky		
suma	564 336 699	543 272 239
V. minerálne produkty		
suma	1 469 457 802	1 007 937 364
VI. chemická výroba a pridružené odvetvia		
suma	533 846 540	504 372 316
VII. plastické hmoty a kaučuk, produkty z neho		
suma	252 428 208	207 006 087
VIII. koža, kožušiny a bytové doplnky z nich, potreby na cestu, tašky		
suma	38 147 207	33 305 883
IX. DREVO A PRODUKTY Z DREVA , DREVENÉ UHLIA, korok, bambusové výhonky		
suma	115 253 061	75 045 275
X. celulóz a jej deriváty, zberový papier, papierový kartón a produkty z neho		
suma	1 682 955 543	1 472 749 961
XI. textil a produkty z neho		
suma	330 937 609	311 964 942
XII. topánky, klobúky, dáždnyky, prúty, obrúsky		
suma	84 861 691	84 431 425
XIII. výrobky z kameňa, sadry, cementu, azbestového skla, vlny, keramiky a skla		
suma	193 481 688	149 942 880
XIV. prírodné a umelé perly, drahokamy a polodrahokamy, pozlátené koly		
suma	60 709 799	34 037 881
XV. základné kovy a produkty z nich		
suma	596 746 493	337 286 726
XVI. stoje a zariadenia, elektrické súčiastky, nahrávací a audio technika		
suma	1 078 539 432	988 238 228
XVII. letecké, námorné a pozemné dopravné prostriedky, zariadenia pre dopravu		
suma	961 794 476	478 174 263
XVIII. optické zariadenia a súčiastky, fotografia a kinematografia, meracie prístroje		
suma	193 481 688	121 763 526
XIX. zbrane a munícia, súčiastky a príslušenstvo		
suma	37 056 874	17 907 929
XX. iné tovary a produkty		
suma	274 126 780	231 740 060
Celkový dovoz	7 366 653 966	5 654 449 540

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Teritoriálna štruktúra dovozu a vývozu do Cypruskej republiky za obdobie rokov 2008, 2009, 2010 v mil. EUR, údaje za rok 2011 nie sú k dispozícii

Krajina	Dovoz 2008	Vývoz 2008	Dovoz 2009	Vývoz 2009	Dovoz 2010	Vývoz 2010
SPOLU	7 366.7	1 190.4	5 691.8	970.5	6 460.9	1 144.3
Z toho EUROPSKÁ ÚNIA	4 932.5	604.6	4 085.1	503.8	4 444.4	585.0
FR Francúzsko	294.6	11.3	224.3	8.4	329.6	13.0
DE Nemecko	605.2	67.1	490.7	81.9	575.7	105.6
GR Grécko	1 238.9	228.5	1 138.3	220.3	1 217.8	243.9
IT Taliansko	774.5	36.2	609.5	18.3	605.0	25.9
NL Holandsko	295.7	16.5	271.4	12.8	291.8	18.6
ES Španielsko	262.8	21.1	204.2	3.4	180.2	5.1
GB Veľká Británia	644.1	119.4	517.6	79.6	535.3	85.7
Neeurópske krajiny	2 406.0	577.8	1 591.8	461.0	1 897.7	548.9
Čína	389.9	7.4	310.4	11.5	343.0	15.7
Egypt	57.8	17.6	57.3	24.7	60.0	20.0
Brazília	69.5	0.00	12.4	0.2	14.9	0.4
		13.8		16.7		21.1
Izrael	590.2		389.1		510.4	
Japonsko	189.3	20.2	110.4	0.6	68.8	0.5
Južná Kórea	55.1	1.7	26.7	3.4	41.1	4.2
Libanon	23.4	31.8	16.1	32.7	12.1	37.5
Ruská Federácia	33.9	24.5	20.9	13.8	46.5	19.7
Saudská Arábia	12.1	10.1	5.7	11.3	14.7	14.4
Sýria	9.9	19.5	9.2	18.9	8.4	24.3
Taiwan	40.5	1.1	27.8	1.9	35.8	1.8
Thajsko	54.8	1.3	35.2	1.4	41.8	2.6
Spojené Arabské Emiráty	61.8	20.2	26.0	17.6	29.5	20.7
Spojené štáty- USA	128.2	8.0	92.0	13.7	93.6	15.8
NEŠPECIFIKOVANÉ	28.2	8.0	14.9	5.7	118.8	10.4

Export do CY:

Tak ako v období predchádzajúcich rokov, aj v roku 2010 boli najväčšími dodávateľmi výrobkov na Cyprus krajiny Európskej únie, s podielom na celkovom dovoze 69 %. Najväčšími dodávateľmi za rok 2010 boli: 1.Grécko, 2.Taliansko, 3.Nemecko, 4. Veľká Británia, 5. Holandsko.

Z krajín mimo EÚ najdôležitejšími partnermi Cypru podľa objemu dovozu v roku 2010 boli: Izrael, Čína, Japonsko, USA.

Export z CY:

V roku 2010 bol vývoz do krajín EÚ a mimo EÚ približne rovnaký s miernou prevahou do EÚ. Z ČK EÚ vyvážal CY najviac do Grécka, Nemecka a Veľkej Británie.

Mimo EÚ vyvážal CY najviac do Libanonu, Sýrie, Izraelu, Spojených arabských emirátov a Egyptu.

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Ekonomická bilaterálna spolupráca medzi SR a Cypruskou republikou

Vzťahy medzi Slovenskou republikou a Cypruskou republikou nie sú zafixované žiadnymi historickými ani súčasnými problémovými otázkami a začlenenie oboch krajín do EÚ vytvára podmienky na ďalšie prehĺbovanie vzájomnej spolupráce. Na druhej strane je nutné konštatovať, že obchodno-ekonomickú spoluprácu našich krajín do značnej miery determinuje veľkosť cyperského trhu, geografická vzdialenosť našich krajín a v súčasnosti prebiehajúca finančno-hospodárska kríza.

Celkový obrát za posledných 5 rokov z pohľadu SR

v tis. €	2007	2008	2009	2010	07/2011
Vývoz	40 384	48 926	48 621	97 347	26,8
Dovoz	18 579	8 713	5 368	6 710	5,9
Obrát	58 963	57 639	53 989	104 047	32,7
Saldo	+21 805	+40 213	+43 253	+90 637	+20,9

Celkový obrát obchodnej výmeny za rok **2010** dosiahol oproti roku 2009 výrazný nárast o takmer **100 %**. Tento pozitívny vývoj bol spôsobený výrazným nárastom slovenského exportu na takmer dvojnásobok oproti roku 2009, čím aj kladná obchodná bilancia vzrástla na 90,6 mil. €.

Podľa údajov za rok 2011 a to k júlu t.r. bude však stav nižší, skôr na úrovni roku 2009.

Objem vývozu zo SR na Cyprus vzrástol v roku 2010 oproti roku 2009 o 48,72 mil. €, t.j. o 101 % na celkovú hodnotu 97,347 mil. €.

Z hľadiska jednotlivých vývozných komodít najvyššie zastúpenie mali aktívne elektronické súčiastky (53,8 mil. €), TV prijímače (9,6 mil. €), bavlna (4 mil. €), osobné automobily (3,5 mil.€) telekomunikačné zariadenia (3,2 mil.€) drevo (2,7 mil.€), nealkoholické nápoje (2,7 mil.€) a hračky (2,2 mil. €). V našom exporte je vyše 40 komodít s objemom 100 tis.€.

Slovenský export má doposiaľ dostatočne nevyužitý potenciál v potravinárskom priemysle – v rámci zásobovania hotelov a reštaurácií; v lodiarenskom priemysle – v rámci subdodávok, v cestovnom ruchu a v oblasti špeciálu.

Celkový podiel exportu za rok 2010 zo SR na Cyprus zodpovedá **0,09 %** a **celkový podiel na importe** z Cypru do SR zodpovedá **0,02 %**.

Z hľadiska tovarovej štruktúry hlavnou dovoznou komoditou za rok 2010 boli liečivá v hodnote 2,33 mil. €, čo je nárast oproti roku 2009 o 19 %. Aj vďaka uvedenému nárastu sa liečivá podieľajú 34,3 % v rámci celkového dovozu z Cypru na Slovensko.

Druhé miesto z hľadiska objemu dovozu tvoria železní a oceľové tyče (1,4 mil.), ďalej ovocie (0,76 mil.), hudobné nástroje (0,6 mil.) a elektrické prístroje (0,3 mil.).

Štatistické údaje o slovenskom exporte získané z cyperským inštitúcií sú veľmi odlišné od našich údajov. Je to zjav, ktorý postihuje aj iné krajiny. Jedným z vysvetlení je, že veľká časť dovozov na Cyprus nie je prepustených do vnútorného obehu, ale sa reexportujú.

b) tovarová štruktúra vzájomného obchodu medzi CY a SR z pohľadu CY údaje za roky 2010 a 2011/stav je k augustu 2011m komentár, pre tabuľku vid' príloha c)

Dovoz do SR z CY: dovoz do SR z Cypruskej republiky bol tvorený takmer výlučne farmaceutickými výrobkami, kde navyše došlo k augustu 2011 k **nárastu o takmer 600%**.

Vývoz zo SR do CY: jadro tvorilo 5 nasledovných položiek – elektrické súčiastky stojných zariadení, vozidlá/lokomotívy/elektricky, drevo a výrobky z neho, sklo a výrobky zo skla a stroje/kolty/mech. zariadenia a motory

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Medzi najvýznamnejšie obchodné zvyklosti v Cyperskej republike patrí tradične osobný kontakt s obchodným partnerom, po predchádzajúcom vzájomnom písomnom predstavení firiem, ktoré majú spoločný záujem nadviazať obchodný styk. Vážnym problémom pri vstupe na cyperský trh je prekonanie zahraničnej konkurencie, ktorá je silná a v propagácii vlastnej produkcie agresívna. Z hľadiska obchodných tradícií je mimoriadne dôležitá účasť slovenských podnikov na medzinárodných veľtrhoch a prezentáciách v teritóriu. Je veľmi dôležité rešpektovať platnú legislatívu a aj napriek niektorým zvýhodneniam vždy konzultovať nejasnosti s komerčným právnikom.

Obchodná prax je charakterizovaná značnou mierou pragmatizmu, bez rozsiahlych všeobecných úvah a byrokracie. Obchodné rokovania sa vyznačujú smerovaním k jasným, konkrétnym a cieľovo orientovaným zámerom. Cyprus ako krajina, ktorá bola dlhodobo pod britským vplyvom nesie doteraz známky britského spôsobu obchodovania a usporiadania obchodnej siete. Relatívne vysoká životná úroveň sa odzrkadľuje aj v sortimentnej a kvalitatívnej štruktúre zásobovania vnútorného trhu. Platobná schopnosť je dobrá a problémy s nedodržaním dohodnutých podmienok prakticky neexistujú.

Miestne zvyklosti

Rokovacím jazykom môže byť bez problémov angličtina, znalosť gréčtiny je však výhodou. Oneskorený príchod na stretnutie nie je neobvyklý, 15-30 minút sa považuje na bežné oneskorenie. Tmavý oblek sa považuje za výraz solídnosti a je na obchodných jednaniach uprednostňovaný, v letných mesiacoch obchodní partneri dávajú prednosť neformálnemu oblečeniu. Veľký význam sa prikladá osobným kontaktom, hrajú svoju úlohu aj emócie. Pri rokovaní, resp. pri neformálnych stretnutiach sa neodporúča ponáhľanie, nátlak, resp. prejavy nadradenosti. Citlivou diskusnou témou je riešenie cyperskej otázky. Cyperčania sú veľmi priateľskí a pohostinní, obvyklé bývajú riešenia počas pracovného obeda resp. večere.

Odporúčaná platobná zábezpeka

Najčastejšie spôsoby platenia za tovar (služby) poskytnuté zahraničným dodávateľom sú:

- akreditív (90-dňový);
- platenie oproti dokumentom (cash against documents);
- bankový šek, ktorý sa používa predovšetkým pri menších objednávkach.

Platobná morálka cyperských podnikateľov a obchodných partnerov je v tomto smere všeobecne považovaná za dobrú. Iná je situácia na cyperskom trhu, t.j. v obchodných vzťahoch medzi cyperskými podnikateľmi. Zvlášť veľké obchodné reťazce bežne pristupujú k splácaniu pohľadávok so značným oneskorením, ktoré niekedy presahuje 90 dní odo dňa, kedy malo dôjsť k platbe.

Bankový systém – stručná charakteristika

Na Cypre existuje rozvinutá sieť domácich bánk, ktoré sú medzinárodne uznávané a poskytujú všetky bežné služby ako depozitné účty, poskytovanie pôžičiek, leasingové operácie, prevádzkovanie bankových automatov a ďalšie. Úlohu supervízora pre bankový sektor vykonáva Centrálna banka Cypru. Bankový systém Cypru tvorí 9 domácich komerčných bánk, 28 medzinárodných bankových pobočiek, 2 riadiace bankové prevádzky a množstvo ďalších špecializovaných finančných inštitúcií a lízingových spoločností. Komerčné banky praktizujú britský model bankovníctva, t.j. využívajú svetové korešpondenčné siete SWIFT, Reuters, Telerate a ďalšie služby. Týmto spôsobom je zabezpečený prístup do celosvetovej bankovej siete s možnosťou vykonávania tradičných i špeciálnych bankových transakcií.

Najväčšie banky, prípadne banky zamerané na medzinárodný obchod

Bank of Cyprus	www.bankofcyprus.com
Central Bank Of Cyprus	www.centralbank.gov.cy
Cyprus Development Bank (CDB)	www.cdb.com.cy
Cyprus Popular Bank	www.cypruspopularbank.com
Hellenic Bank	www.hellenicbank.com
Universal Savings Bank	www.usb.com.cy
Laiki Group	www.laiki.com
Mortgage Bank	www.bankofcyprus.com
Alpha Bank	www.alphabank.com.cy
Co-operative Central Bank	www.coopbank.com.cy
Emporiki Bank - Cyprus	www.emporiki.gr
Housing Finance Corporation	www.thfcorp.com
Société Générale Cyprus	www.sgcypus.com
National Bank of Greece	www.nbg.gr
Arab Bank	www.arabbank.com.cy

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Cyprus je jednoznačne dovozne orientovanou ekonomikou, cyperský zahraničný obchod je charakterizovaný pomerne vysokým pasívnym saldom, dovoz v r. 2005 približne štvornásobne prevyšoval vývoz, v roku 2006 päťnásobne prevyšoval vývoz a v roku 2007 a **2009 takmer šesťnásobne** prevyšoval vývoz. Pre perspektívu potenciálnych odbytových možností SR na Cypre je významnou skutočnosť, že dovážaný sortiment, ktorý zaujíma najvyššie priečky z hľadiska objemov celkového dovozu na Cyprus sa vyrába aj v SR.

Pri posudzovaní odbytových možností SR v teritóriu treba brať do úvahy okrem malého rozmeru domáceho trhu tiež historicky vybudované obchodno-ekonomické vzťahy s krajinami EÚ, najmä s Gréckom, Talianskom, Veľkou Britániou a Nemeckom, ale tiež s krajinami mimo EÚ, ako sú Japonsko, Izrael, USA a s arabskými krajinami ako Saudská Arábia a Spojené Arabské Emiráty. Možnosti prekonania tejto konkurencie sú pomerne zložité už aj vzhľadom na to, že viaceré vyspelé krajiny sa na cyperskom trhu etablovali v minulosti formou významnej hospodárskej pomoci, majú vybudované pozície a tiež zastúpenia, vykonávajúce marketingovú činnosť, kde využívajú domácich zástupcov. Na základe uvedeného by bolo vhodné zvážiť možnosti spolupráce v špecifických oblastiach. Potenciálna oblasť vyššej formy spolupráce medzi SR a Cyprom sa javí v oblasti vodného hospodárstva vo sfére výstavby vodných nádrží, regulácie a efektívnejšieho využívania vodných tokov, kde cyperskí partneri nemajú relevantné skúsenosti (pitná voda je na Cypre problémom a je zabezpečovaná predovšetkým vrtní z horských masívov). Ďalšou možnosťou pre slovenské subjekty je využívať Cyprom ponúkanú službu byť prostredníkom pre štáty EÚ pri obchodovaní s ázijskými a arabskými krajinami.

Vzťahy medzi Slovenskou republikou a Cyperskou republikou nie sú zafažené žiadnymi historickými ani súčasnými problémovými otázkami a začlenenie oboch krajín do EÚ vytvára podmienky na ďalšie prehĺbovanie vzájomnej spolupráce i keď na druhej strane je nutné konštatovať, že obchodno-ekonomickú spoluprácu našich krajín do značnej miery determinuje veľkosť cyperského trhu a geografická vzdialenosť našich krajín. Obrat vzájomného obchodu má však stúpajúco/klesajúci trend.

V štruktúre položiek podľa harmonizovaného systému HS získaných zo slovenskej štatistiky sa na dovoze zo SR za obdobie 2009 a 2010 podieľajú nasledovné komodity:

1. miesto

XVI. Trieda HS – Stroje a mechanické nástroje, elektrické zariadenia, televízne obrazovky, zvukové rekordéry, reproduktory a ich časti

Perspektívy pre slovenské firmy: Z uvedenej štatistiky vyplýva, že v tejto triede je potenciál trvalých dodávok, ktoré aj napriek finančnej kríze nepoklesli, pretože sú orientované na vybavenie zariadení turistického ruchu.

2.miesto

XI. Trieda HS – Bavlna

Perspektívy pre slovenské firmy: Z dostupných údajov nie zatiaľ možné zistiť či ide o jednorázový obchod alebo pôjde o dlhodobejšie dodávky, zrejme z reexportu, nakoľko táto technická plodina sa na Slovensku nepestuje.

3.miesto

XX. Trieda HS – Rôzne priemyselné výrobky

Perspektívy pre slovenské firmy: Napriek skutočnosti, že kategória hračky a športové potreby si udržuje dobrú pozíciu, naďalej ostávajú možnosti najmä pre výrobcov textílií pre reštaurácie, hotely, t.j. bielizeň postelňá, stolová, prestierania, obrusy, utierky, uteráky, ktoré je potrebné trvalo obmieňať. Preto zo strany slovenských firiem by bolo vhodné predkladať ponuky veľmi často a rovnako prezentovať možnosti vývozu prostredníctvom výstav.

4.miesto

XVII. Trieda HS – Vozidlá, lietadlá, plavidlá a dopravné zariadenia

Perspektívy pre slovenské firmy: Napriek finančno-hospodárskej kríze a poklesu vnútornej spotreby, ostáva táto kategória naďalej perspektívna, čo ukazuje aj vývoj za rok 2010. Podporuje to aj skutočnosť, že Cyprus automobily nevyrába a značky z produkcie slovenských automobiliek sú na Cypre populárne. Vzhľadom na výrobný potenciál automobilky Volkswagen a zvýšenie kapacity výroby v nových slovenských automobilkách Peugeot-Citroen, Kia-Motors je predpoklad, že dovoz zo SR v tejto komoditnej skupine opäť vzrastie.

5.miesto

IX. Trieda HS – Drevo a výrobky z dreva

Perspektívy pre slovenské firmy: Vzhľadom na to, že teritórium nemá dostatok prírodnej drevnej hmoty, môže mať táto komodita dlhodobú perspektívu.

Z prieniku hlavných komodít celkového dovozu Cypru a možností slovenského exportu je zrejmé, že slovenská produkcia je priam šitá pre potreby cyperského trhu. Ide najmä o oblasti XVI., XVII., IV., triedy HS (1., 3., 5. miesto cyperského dovozu), kde by produkty slovenských spoločností mohli podstatne viac pokryť dopyt. Tu je dôležitá marketingová stratégia s prihliadnutím na miestne špecifiká s citlivým prístupom k zákazníkom.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

- dovozné spoločnosti, obchodní zástupcovia, distribučný systém
- centrálné nákupy, obchodné refazce
- podmienky zriadenia spoločnosti, formy spoločností, zákonná úprava
- možnosti získania informácií o spoločnosti a miestnom trhu
- cenová politika, odporúčaná platobná podmienka, spôsoby riešenia sporov
- kontaktné adresy na inštitúcie

Všeobecná charakteristika trhu

Pri marketingovej stratégii treba mať na zreteli fakt, že cyperský trh je pomerne malý (cca 700 000 domácich obyvateľov) a ľahko nasýtiť. Druhým dôležitým momentom je fakt, že pri posudzovaní možností vývozu spotrebného tovaru a potravín je potrebné brať do úvahy skutočnosť, že CY ročne navštívi niekoľkonásobný počet zahraničných turistov, ktorí sú rovnako potenciálnymi odberateľmi uvedených produktov. Cyperský trh má teda s hľadiska svojej veľkosti obmedzenú absorpciu dovážaných tovarov. Na trhu je prítomných množstvo

konkurentov. Obchodníci si k cene často navyšujú vysokú prirážku, bez ktorej by nemohli prevádzkovať obchody pri relatívne malom objeme predaja. Cena tovaru zo SR sa zvyšuje relatívne vysokými nákladmi na dopravu.

Prenikanie slovenskej produkcie v oblasti spotrebného tovaru na cyperský trh výrazne komplikuje stále rastúci záujem cyperských obchodníkov o lacné výrobky z Ázie, zvlášť z Číny.

Vývoz každej z komoditných skupín vyžaduje individuálny prístup k spracovaniu trhu a uplatnenie všeobecne platných podmienok, medzi ktoré možno zaradiť:

- prieskum trhu formou návštev špecializovaných výstavných akcií,
- zasielanie ponúk na cyperské obchodné a priemyselné komory
- priame kontakty s cyperskými partnermi,
- selekcia a jasná špecifikácia záujmov a partnerových možností
- aktívna prítomnosť firmy v teritóriu,

Cenová politika

Objednávky sú zvyčajne malé a preto cyperskí importéri pri väčších množstvách očakávajú nižšie ceny. Vo všeobecnosti sa ponuky predkladajú v CIF, okrem prípadov, keď cyperský importér zabezpečuje poistenie sám. V takýchto prípadoch je vhodné sa prispôbiť požiadavkám odberateľa. Cenová politika je často ťažko prekonateľnou bariérou väčšiny obchodných prípadov.

Propagácia a reklama

Na prebudenie záujmu potenciálnych cyperských partnerov a pri etablovaní mnohých výrobkov na cyperskom trhu sa často nemožno zaobísť bez reklamy, či už prostredníctvom masmédií, firemných prezentácií, priamej účasti na výstavných akciách, alebo využitím ďalších spôsobov sprístupnenia informácií o vlastnostiach a parametroch výrobkov (napr. bezplatné poskytnutie skúšobných sérií).

Propagácia a podpora predaja je na Cypre zvyčajne zabezpečovaná niektorou z mnohých miestnych reklamných spoločností, ktoré k tomu používajú všetky dostupné médiá (masmédiá, noviny a všeobecne orientovaných a špecializované záujmové časopisy, billboardy, ako aj metódy tzv. priameho marketingu, t.j. priame oslovenie potenciálnych zákazníkov formou rozposielania propagačných materiálov). Rozsah reklamy, forma propagácie sa odlišujú podľa špecifikácie produktu a je lepšie prenechať túto otázku cyperskému partnerovi, pokiaľ má skúsenosti s obchodom s danou komoditou.

Účasť na medzinárodnom všeobecnom veľtrhu v Nikózii, ktorý je organizovaný každoročne v máji, resp. na niektorej zo špecializovaných výstav, má pre potenciálnych obchodných partnerov i verejnosť vyjadrenie sily firmy a jej podnikateľského zamerania, ako aj spoločenský aspekt príležitosti pre stretnutia a oslovenia potenciálnych zákazníkov. Spomínaný všeobecný veľtrh nemá charakter kontraktnej výstavy, je skôr vhodný pre propagáciu nového výrobku určeného pre verejnosť. Veľtrh navštívi cca 120 000 osôb (každý piaty Cyperec). Pre kontaktovanie obchodných partnerov sú vhodnejšie špecializované výstavy, ako každoročne organizovaná výstava potravinárstva a nápojov (november) a ďalšie.

Importné a distribučné kanály

Väčšina cyperských dovozných operácií sa uskutočňuje prostredníctvom obchodných agentov, alebo distribútorov. Distribútori sú veľkoobchodníci, v niektorých prípadoch i maloobchodníci. Maloobchod a veľkoobchod na Cypre tvoria zväčša rodinné firmy, pričom každá z nich sa zaoberá určitým, relatívne homogénnym sortimentom. Obchodný zástupca musí byť na Cypre registrovaný na Rade obchodných zástupcov a musí byť držiteľom licencie s registračným číslom. V takom prípade je spolupráca upravená záväznou zmluvou na zastupovanie. Cyperské firmy často podmieňujú nákup tovaru od zahraničného dodávateľa v prípade nadviazania dlhodobejšej spolupráce zaistením exkluzivity, resp. zvýhodnených podmienok odberu. Túto požiadavku odôvodňujú jednak obmedzenými absorpčnými možnosťami cyperského trhu, kde by konkurencia medzi

cyperskými podnikmi neprinesla úžitok ani zahraničnému partnerovi a taktiež potrebou reklamy výrobku na cyperskom trhu.

Doporučuje sa tiež vopred si zistiť orientačne dopravné náklady, t.j. kalkulovať cenu do Larnaky resp. Limassolu s odhadom možného jednorazového množstva dodaného na cyperský trh. Zvlášť pri začiatku obchodnej spolupráce (v období presadzovania sa na trhu) to býva obvykle najväčší problém.

Slovenskí exportéri majú možnosť získať informácie o potenciálnych partneroch na Cypre najmä nasledovnými cestami:

- v kontakte s cyperským obchodným radcom akreditovaným pre SR so sídlom vo Viedni
- v kontakte so slovenským obchodným radcom akreditovaným pre CY so sídlom v Aténach
- prostredníctvom databáz dostupných na internete zistených cez internetové vyhľadávače
- kontaktovaním obchodnej a priemyselnej komory v Nikózii
- návštevou výstav a veľtrhov
- vybudovaním niektorej z možných foriem zastúpenia svojej firmy na Cypre, resp. v Grécku.

Podmienky pre založenie kancelárie, resp. spoločného podniku

Z pohľadu slovenských exportérov sa ako vhodná forma distribúcie tovaru na Cyprus javí vytvorenie obchodného zastúpenia. Dohoda o partnerstve alebo joint venture/licencovaní s cyperskými fyzickými alebo právnickými osobami predstavuje ďalší potenciálny významný kanál pre predaj slovenskej produkcie na Cypre. K jej zaregistrovaniu je nevyhnutné využiť služby miestneho právnika, ktorý predkladá žiadosť na príslušné úrady. Žiadosť obsahuje účastnícky kapitál, popis ekonomických aktivít, finančné požiadavky, referencie a vyplnený (4-stranový) dotazník Centrálnej banky.

V snahe získať viac zahraničných investorov, Cyprus v posledných rokoch liberalizoval predpisy k priamym zahraničným investíciám, najmä pokiaľ ide o rozsah zahraničnej účasti a portfólio investícií. Tieto samozrejme neplatia pre investorov mimo EÚ. Zrušenie obmedzení pre investorov z EÚ podnietilo zvýšenie záujmu o investovanie na Cypre.

Podnikateľskú činnosť na Cypre možno realizovať prostredníctvom:

- a) spoločnosti s ručením obmedzeným (limited liability company);
- b) pobočka (branch);
- c) spoločnosť založená na báze partnerstva (partnership) - forma verejnej obchodnej spoločnosti;

Pravidla zápisu sú rovnaké ako pre domácich podnikateľov. Najprv je potrebné získať súhlas s názvom spoločnosti - z dôvodu možného konfliktu názvov. Základom je spoločenská zmluva, v ktorej sa uvádzajú všeobecné informácie o firme: predmet činnosti, základný kapitál, počet vydaných akcií, zoznam vedúcich pracovníkov vrátane ich právomocí, sídlo spoločnosti a ďalšie. K tomu je potrebné predložiť potvrdenie miestneho právnika o tom, že všetky podmienky pre založenie spoločnosti boli po formálnej stránke splnené.

Zaregistrovanie spoločnosti do podnikového registra a vybavenie ďalších dokumentov prostredníctvom právnickej kancelárie trvá zhruba 1 mesiac a náklady na celú procedúru registrácie sa pohybujú od cca 500 – 5 000 eur (v závislosti od typu spoločnosti).

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

- vízové formality, režim vstupu a pobytu
- doprava a odporúčané dopravné spojenia (letecké linky, vlaky, taxi služba, MHD, požičovne áut)
- ubytovanie (priemerné ceny v hoteloch, kde sa odporúča ubytovanie)
- zdravotné zabezpečenie
- sviatky a voľné dni, nevhodné na pracovné rokovania časový rozdiel
- tel. čísla (prvá pomoc, polícia, dopravná záchranná služba, požiarnici a iné)

Medzi SR a CY platí bezvízový styk, t.j. vstup do krajiny je možný na cestovný pas alebo občiansky preukaz. Na dobu pobytu do 90 dní nie je potrebné povolenie k pobytu, nad uvedenú dobu je potrebné si vybaviť Registráciu občana EÚ. Vzhľadom na špecifickosť územia v súvislosti s cyperským problémom je dôležité uviesť aj podmienky vstupu na ostrov, ktoré platia všeobecne (pre podnikateľov i súkromné osoby).

Vláda CY určila za legálne vstupné a výstupné hraničné priechody na Cyprus letiská v Larnake a v Pafose a prístavy v Limassole a v Larnake. Od nadobudnutia členstva CY v EÚ občania SR (rovnako ako občania ostatných členských krajín EÚ) majú právo vstupovať na územie CY po preukázaní sa buď platným cestovným pasom alebo platným osobným identifikačným preukazom (občiansky preukaz).

Vstup na územie Cypru z tzv. „Severocyperskej tureckej republiky“ („SCTR“), ktorá je medzinárodne neuznaná (s výnimkou Turecka) cez tamojšie letiská a prístavy (letisko Ercan v Nikózii alebo prístavy Kyrénia a Famagusta) považuje Cypruská republika za nelegálny, hoci nateraz nie je trestne postihovaný. Vláda Cyperskej republiky si však vyhradila právo v budúcnosti ukladať pokúty turistom, ktorí by vstúpili na Cyprus nelegálne a pokúšali sa dostať na územie kontrolované vládou Cyperskej republiky. Osobám, ktoré by vstúpili na Cyprus zo severu preto hrozí, že im nemusí byť umožnený prechod na územie pod kontrolou vlády Cyperskej republiky - zatiaľ však v praxi takýto prípad nebol registrovaný.

Na priechodoch (check points) z južnej časti na severnú naši občania môžu sa preukazovať osobným identifikačným preukazom. V súčasnosti je v prevádzke 5 priechodov - Ledra Palace v Nikózii (iba pre chodcov), Agios Dometios (iba pre automobily), Pergamos, Strovilia a Astromeritis – Zodia/Bostanci. Osoby, ktoré vstúpia na územie Cyperskej republiky legálne môžu cestovať do „SCTR“ a zotrvať tam bez obmedzenia (ako na území Cyperskej republiky). Orgány Cyperskej republiky však môžu pri návrate na územie kontrolované vládou požadovať preukázanie sa dokladom osvedčujúcim, že na ostrov vstúpili legálne (napr. predloženie letenky).

Doprava a spoje – stručná charakteristika, odporúčané spojenia – letecké linky, vlaky a pod., taxislužba, MHD, požičovne automobilov

Dopravu na Cyprus možno využiť leteckú alebo lodnú. Medzinárodné letisko je situované v Larnake (45 km od Nikózie) a poskytuje lety takmer do celého sveta, vrátane Prahy, Viedne, v letnej sezóne aj priamo do Bratislavy. Menšie letisko využívané najmä v turistickej sezóne je v Pafose. Obe letiská spolu v súčasnosti využíva cca 100 leteckých spoločností, z toho 70 chartrových.

Na ostrove sa ako najčastejšie používaný dopravný prostriedok používajú automobily, resp. motocykle. Auto je možné si požičať v niektorej z pomerne hustej siete požičovní. Tu je potrebné upozorniť na skutočnosť, že na Cypre sa jazdí po ľavej strane. Podrobnejšie informácie možno získať na www.cypruscarrental.com

Podmienky pre používanie vozidla na Cypre: platný vodičský preukaz alebo medzinárodné povolenie pre riadenie vozidla, technický preukaz s registráciou - MOT, štátna poznávací značka, povinné je plné poistenie vozidla. Maximálna rýchlosť je 50 km/hod. v obci a 100 km/hod. na diaľnici.

Výstavy a veľtrhy

Na Cypre organizuje výstavy a veľtrhy Cypruská štátna veľtržná organizácia (Cyprus State Fairs Authority, G. Seferis Street, Makedonitissa Area, CY-2415 Engomi, Nicosia, P.O.Box 23551, CY – 1684, Nicosia, Cyprus

Tel.: 00357 22352918

Fax: 00357 22352316

e-mail: csfa@cytanet.com.cy

web stránka: www.csfa.org.cy

Prílohy:

1. Dôležité kontakty:

a) ZÚ SR v Cyperskej republike:

vedúci ZÚ: Anna Tureničová, veľvyslankyňa
 adresa: 4, Kalamatas Street, Acropolis
 P.O.Box 1165
 2002 Nicosia, Republic of Cyprus
 tel.: 00357-22-879 681
 fax: 00357-22-311 715
 e-mail: slovakia@cytanet.com.cy
 web stránka: www.nicosia.mfa.sk

b) Generálny honorárny konzulát SR:

General Honorary Consulate of the Slovak Republic
 Salamis House, 28th October Avenue
 P.O.Box 531, Limassol
 Tel: 00357 5 355555
 Fax: 00357 5 364410

c) Veľvyslanectvo Cyperskej republiky v Bratislave

Michalská 12
 Staré Mesto
 Bratislava 811 01
 Telefón: +421 2 327 88 111
 Fax: +421 2 327 88 122
 e-mail: office@cyembassy.sk

d) Najbližšie obchodné zastúpenie Cyperskej republiky pre SR je vo Viedni:

Cyprus Trade Centre
 Parking 20
 A-1010 Vienna
 Tel.: 0043-1-513 0634
 Fax: 0043-1-513 0635
 e-mail: cyprustrade@vienna.at

2. Adresy dôležitých cyperských inštitúcií:

1.	Cyperská obchodná a priemyselná komora	38, Grivas Dhigenis Ave. and 3, Deligiorgis Street P.O.Box 21455 1509 Nicosia, Cyprus	Tel: 00357 22660066 Fax: 00357 22669048 e-mail: chamber@ccci.org.cy www.ccci.org.cy
2.	Cyperská federácia zamestnávateľov a priemyselníkov	P.O.Box 21657 1511 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-665 102 Fax: 00357-22-669 459 e-mail: oeb@cytanet.com.cy www.oeb-eif.org
3.	Ministerstvo financií	1 Michalaki Karaoli 1439 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-601 172 Fax: 00357-22-602 748 e-mail: econresearch@mof.gov.cy www.mof.gov.cy
4.	Ministerstvo obchodu, priemyslu a turizmu	6 Andreas Arazouzos Street 1421 Nicosia	Tel.: 00357-22-867 100 Fax: 00357-22-375 120, 541

		Cyprus	e-mail: ids@mcit.gov.cy www.mcit.gov.cy
5.	Ministerstvo komunikácií a prác	28 Acheon Street 1101 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-800 143 Fax: 00357-22-776 266 e-mail: permsec@mcw.gov.cy www.mcw.gov.cy
6.	Energetická organizácia Cypru	P.O.Box 24506 1399 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-201 000 Fax: 00357-22- 201 009 e-mail: eac@eac.com.cy www.eac.com.cy
7.	Organizácia Cyperských prístavov	P.O.Box 22007 1516 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-817 200 Fax: 00357-22-765 420 e-mail: cpa@cpa.gov.cy www.cpa.gov.cy
8.	Cyperská turistická organizácia	P.O.Box 24535 1390 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-691 100 Fax: 00357-22-334 696 e-mail: infocenter@cto.org.cy www.visitcyprus.org.cy
9.	Asociácia cyperských komerčných bánk	P.O.Box 23363 1682 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-664 293 Fax: 00357-22-665 135 e-mail: info@accb.com.cy www.accb.com.cy
10.	Centrálne banka Cypru	P.O.Box 25529 1395 Nicosia Cyprus	Tel.: 00357-22-714 100 Fax: 00357-22-378 153 e-mail: cbcinfo@centralbank.gov.cy www.centralbank.gov.cy

Ďalšie dôležité linky:

Cyperská republika
Cyperský parlament
Zahraničná politika
Ekonomika a financie
Cyperská OPK
Zahraničný obchod
Ministerstvo obchodu, priemyslu a turizmu
Vzťah EÚ-CY

www.cyprus.gov.cy
www.parliament.cy
www.mfa.gov.cy
www.centralbank.gov.cy
www.ccci.org.cy
www.mof.gov.cy
www.mcit.gov.cy
www.cyprus-eu.org.cy, www.eic.ac.cy

c) tovarová štruktúra vzájomného obchodu medzi CY a SR z pohľadu CY údaje za roky 2010 a 2011/stav je k augustu 2011 – tabuľka

(údaje sú uvádzané v tis. EUR a to len vtedy ak došlo v danom roku a kategórii tovaru k obchodnej výmene aspoň jedným smerom a to v hodnote obratu min. 10 000 EUR)

Rok	2010		August 2011	
	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz
Tovarová položka				
Mliečne produkty	-	19 073	26 401	21 078
Jedlé ovocie a orechy		195 269	-	101 217
Cukor a cukrovinky	45 726	-	46 058	-
Nápoje, liehoviny a ocot	188 347	-	25 473	
Farmaceutické výrobky	-	640 130	189 547	4 448 285
Plasty a výrobky z nich	-	-	35 530	-
Vozidlá, lokomotívy, električky a súčiastky na nich	4 118 704	-	4 412 943	-
Nábytok	142 041	17 989	67 806	-
Guma a výrobky z nej	125 308	-	19 741	
Drevo a výrobky z neho	1 935 204	-	1 401 982	-
Vata, plst' a netkané výrobky	33 945	-		
Sklo a výrobky zo skla	1 418 336	-	745 657	-
Železo a oceľ	29 038	-	190 366	-
Výrobky zo železa a ocele	176 596	-	68 765	-
Stroje, kotly, mech. zariadenia, motory	722 510	-	484 974	
Elektrické súčiastky strojných zariadení	5 699 061	-	2 990 048	-